

Bi abestiren alegia

Jose Ignazio Ansorena
TXISTULARIA

Historia bihurria du *Haurtxo polita* sehaska abestiak. Doinua antzinatik ezaguna da, I. Gerra Handian, esaterako, Frantziako soldaduek martxa militar gisan kantatzen zuten, erritmo markatu eta biziaz.

Gabriel Olaizolak, Donostian *Saski Naski* antolamendua prestatzen ari zirenean, erritmoa aldatu zion eta, Txomin Sagarzazu hondarribiarrak proposatuta, honen anaia Klaudioaren hitzak atxiki zizkion. Gabrielen anaia Josek harmonizatu eta estreinako aldiz Radio San Sebastián, EAJ 8 zelakoan eskaini zen, *Los martes euskéricos* programan. Pepita Enbil bakarreko ahotsen eta zortzi gizonezkoen abesbatzak, *otxoteak* alegia, lagunduta.

Abestiak berehala lortu zuen arrakasta. *Saski Naski*-n 1928tik aurrera erabili zuten eta Eresoinkak, gure gerra bitartean, programetan eskaintzeaz gainera, diskoan ere grabatu zuen, Pepita Enbil bera bakarrekoa zelarik.

* * *

Martutene eleberrian Ramon Saizarbitoriak hainbat aldiz aipatzen duen beste abesti batek antzeko bidea izan du: *Isil-isilik*.

<i>Isil-isilik</i>	<i>Isilik dago</i>
<i>aurkitzen dira</i>	<i>tantai gainean,</i>
<i>ibar soilak eta basua.</i>	<i>lehengo txori berriak,</i>
<i>Ez da mendian</i>	<i>lumatxo biguin</i>
<i>ezer entzuten</i>	<i>harro artean</i>
<i>ez bada hontzaren oihua.</i>	<i>gorderik bere burua.</i>

Garai batean bertsolariek usu erabiltzen zuten honen doinua, Europa osoan ezaguna hau ere. *Xenpelar*-ek Santa Barbararen martiritzari eskainitako bertsoak kantatzeko zabaldu zen XIX. eta XX. mendeetan. Txomin Sagarzazu kaskagorri jatorrak berriro anaiaren goiko bertsoak egokitu zizkion. Jendartean ederki zabaldu zen. Gerra ondoko urteetan Jose Maria Zapirain, Gasteizko apaizgaitegiko musika irakasleak eskatu zion Donostiako San Bizenten apaiz zegoen Ramon Intzagarairi doinu horretan Eguberri bertsoak paratzea eta eliza bereko organo jotzaileari, Luis Urteagari, abesbatzarako harmonizazioa egitea. Horrela sortu zen *Gaueko izar* bilantzikoa, apaizgaiek Euskal Herriko bazter guztietara, *Jaiotza* eta *Olentzeroen* bitartez, zabaldu zutena. Apaiztegiaren inprimategiak bilduma batean argitaratu izanak ere lagundu egin zuen. Egun horixe da ezagunena.

* * *

Bi abestien alegiaren irakaspenak:

1) Antzinatik oso europarrak garela euskaldunak doinu kontuetan. 2) Doinuek gehiago irauten dutela hitzek baino. 3) Doinua baino garrantzitsuagoa dela erritmoa eta intentzioa. 4) Euskaldunok gerra martxa sehaska abesti gozo, eta martirio bertsoen doinua Gabon kanta pozgarri bilakatu genituela. 5) Agian bide bereetik jarrai genezakeela. ■

Ongi etorri emigranteak, geurera

Itziar Bardaji
Goikoetxea
IRAKASLEA

Urte eta erdi hondartza batean hildako haur siriar baten argazkiak sare sozialak astindu zituenetik. Txuriegia zen umetxoia europar begientzat, urtetan Mediterraneoan itotako milaka ume eta heldu beltzak baino hunkigarriagoa.

Ordutik, etorkinak eta etorri ez direnak esplotatuz nagusitasun ekonomikoa mantentzen saiatzen den Europa zaharrak are bortitza itxi ditu ateak, kontzertinak zorrotzago, hesiak altuago, luzeago.

Mezu xenofoboak eraso terroristen albisteekin nahasten dira. Kanpotarrak arriskutsuagoak, matxistagoak, lapurragoak direla barneratzen dugu. Tantaz tanta zulatu dezake urak harria.

Irmo erantzuten diogu honi. Herritar guztiok sistema eta elite boteretsu berdinak ditugu zapaltzaile eta diskurtso arrazistak herri boterea herrika bereizi nahi du: koloreka, hizkuntzaka atomizatu, kontrajarri eta ahuldu. Beraz, elkar gaitzen.

Diskurtsoaz harago, ordea, gure herri eta hirietako errealitatearen isla litzatekeen ezker antolatu mestizoa eraikitzeke dugu. Oraingoz, abizen bitxidun auzokideekin elkarlanean aritzea ez dugu lortu, ez gara haiengana iristen. Noizko?

Hortxe hausnarketa bat, asteburuan egingen diren Ongi Etorri Gernika 2017 jardunaldietara begira. ■